

Ключевые слова: дистанционное образование, информационные технологии, информационное пространство, дисциплинарное ядро, информационно-образовательная среда.

Summary. In the article problems and advantages of development of scientific principles of the controlled from distance studies are considered and the existent problems of development of educational processes of the controlled from distance studies are reflected in higher educational establishments. Also at this article the basic whole constructions of single informative space are considered in education and basic directions and problems of creation and development of single informative educational space are formulated.

Keywords: controlled from distance education, information technologies, informative space, disciplinary kernel, informative-educational environment.

*Рецензент д.е.н., професор ДІЗТ Фінагіна О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Назаренко І.Л.*

УДК 330.34:338.12.4

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ: ФАКТОРИ КРИЗИ (СИСТЕМНІ ПОРУШЕННЯ ТА СТРАТЕГІЧНІ ПОМИЛКИ РЕФОРМУВАННЯ)

Компанієць В.В., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

В статті визначено основні детермінанти системної кризи, яка відбувається в Україні, у т.ч. виділено базові диспропорції, системні порушення, стратегічні помилки реформування та їх наслідки.

Ключові слова: системна криза, фактори, диспропорції, парадигма, стратегічні помилки, суспільна свідомість.

Постановка проблеми, актуальність. Усі роки незалежності наша держава перебуває у стані перманентної кризи, що відбувається у сфері економіки, політики, культури, моралі, і т.д. Ця криза є системною: нею охоплені усі сфери суспільства; її основа - системні порушення у будівництві суспільства, у т.ч. його економічної складової.

Світова криза лише загострила внутрішні системні суперечності та порушення у будівництві суспільства та його економічної складової. Безперечно, криза зароджувалась поступово. І її витоки, причини, як духовно-моральні, так і соціально-економічні, формувались, як в умовах соціалістичної системи господарювання, командно-адміністративного управління, так і в новий період існування України як незалежної держави – у період так званих ринкових реформ. Вихід з кризи завжди пов'язаний із правильним визначенням її причин.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Причини кризи досліджують багато вчених, серед яких відомі економісти, зокрема: Б.Гаврилишин, В.Дикань, І.Лукінов, Д.Львов, Ю.Павленко [1-5], ін.. Вони акцентують увагу на різні аспекти системних порушень, виділяючи, як ті економічні диспропорції та порушення, які сформувались, ще за радянських часів, так і стратегічні помилки реформування у період існування незалежної України.

Постановка завдань. В нашій публікації ми пропонуємо узагальнений та систематизований погляд на визначення факторів системної кризи, у т.ч. базових диспропорцій, системних порушень, стратегічних помилок реформування та їх наслідків.

Викладення основного матеріалу. На нашу думку, можливо виділити три великі групи пов'язаних між собою системних порушень, що призвели до кризи: ті, що обумовлені помилковою парадигмою бачення суспільства, економіки, їх розвитку; ті, що обумовлені природою радянської, командно-адміністративної системи управління та господарювання; ті, що обумовлені стратегічними помилками періоду «ринкових реформ».

Фактори кризи, які сформувались в умовах радянської командно-адміністративної системи господарювання, можливо подати так: ідейні (а не духовні) основи розвитку економіки та суспільства у цілому, засновані на помилковій ідеї (будування суспільства соціальної справедливості, загального процвітання на основі тоталітаризму, атеїзму, матеріалізму); сприйняття економіки та політики як головних сфер суспільства, людини - як засобу економічного розвитку держави та міцної влади; низька мотивація (за виключенням воєнних та післявоєнних часів відбудови держави) до ефективного господарювання, творчої, якісної, спільної справи, співробітництва, інновацій;

монополізм в усіх сферах діяльності, у т.ч. в управлінні; жорсткі, адміністративні методи управління, відсутність демократизму; високий ступінь централізації в управлінні господарством; неефективна структура економіки (випереджаючий розвиток добувних галузей господарства, важкої промисловості, сфери ВПК, обмеження розвитку сфери послуг та виробництва товарів народного споживання, наукомісткого виробництва); відсутність тісного спілкування між наукою та виробництвом; висока енергоємність, матеріалоємність виробництва (як наслідок - порушення мотивації ефективного господарювання), накопичення морального та фізичного зносу основних фондів; порушення психології справжнього господаря зі здатністю творчого, самостійного мислення, прийняття самостійних ефективних господарських рішень з урахуванням узгодження інтересів держави, суспільства та власних інтересів.

Але, незважаючи на ці системні порушення, Україна вступала у смугу реформ маючи великий соціально-економічний, людський, ресурсний потенціал розвитку, який не тільки не було враховано, а і суттєво втрачено за роки «ринкових реформ».

Це пов'язано з подіями та стратегічними помилками цього періоду. По-перше, з розпадом єдиного народногосподарського комплексу (СРСР) та одного з найбільших в світі економічних режимів (Ради Економічної Взаємодопомоги). По-друге, з вибором помилкового, згубного для України шляху реформування та ідеалів побудови суспільства, у т.ч. його економічної складової, який заснований на неоліберальній доктрині, концепції лінійного розвитку та порушує принцип соціокультурної ідентичності. І як наслідок цього, по-третє, з непередбаченою, безсистемною, непослідовною політикою держави у соціально-економічній сфері та культурі.

В даний час і в економічній теорії, і в практиці державного регулювання соціально-економічного розвитку нашої держави панує підхід, згідно з яким економіка вважається домінуючою підсистемою розвитку суспільства та розглядається як сфера виключно ринкового господарювання, а модель розвитку соціально-економічної системи не відповідає принципу соціокультурної ідентичності, вона сліпо копіюється з моделей розвитку західної системи, яка зараз знаходиться у стані глибокої кризи. Тобто найглибше системне порушення знаходиться на рівні парадигми.

За зразок перетворень в Україні обрана ліберальна модель економіки, яка суперечить національній моделі, по суті, усуває державне регулювання, надає повну свободу егоїзму окремих громадян, особливо тим, які знаходяться при владі, і проповідує, що економічна діяльність має єдину мету – матеріальне збагачення. У цій моделі людина зводиться до вигідного ресурсу отримання прибутку.

А все, що стосується соціального, культурного, духовного розвитку людини, стає просто невідповідним. «Моральним» визнається все те, що вигідно, а сама моральність всіма можливими способами викорінюється з економічної науки і практики економічного життя, зі свідомості громадян, насамперед молоді.

За часи реформ значно поглибилися та з'явилися нові системні диспропорції, які гальмують розвиток та порушують якість соціально-економічної системи і які необхідно подолати: розрив між низькою продуктивністю праці та ще більш низькою заробітною платою найманих працівників у порівнянні із провідними економіками світу (цей розрив сформувався в умовах радянської економіки й був проявом дискримінаційної політики держави стосовно людини); стрімкий розвиток непродуктивних сфер економіки (фінанси, торгівля, причому імпортом) поряд із занепадом продуктивних сфер (виробництва, сільського господарства); стрімкий розвиток тіньової економіки; стрімке збіднення тієї частини суспільства, яка становить та створює духовно-культурний, інтелектуальний, виробничий потенціал системи та соціально незахищених верств населення; комерціалізація, ринкозація усіх сфер буття людини; деформація освіти; системна корупція; деформація соціальної психіки та поведінки людини, економічної культури, у т.ч. економічної свідомості населення.

За роки реформ в країні практично повністю втрачені правила моральної поведінки людей, у т.ч. в господарській сфері, збудована така соціально-економічна модель, яка дійсно перешкоджає чесній праці, підприємництву, інвестуванню. У суспільній (у т.ч. економічній) свідомості відбулися суттєві негативні зміни: матеріальні цінності, власний добробут і комфорт витіснили духовно-моральні та соціальні цінності; переважає прагматична мотивація діяльності; знецінюється сенс праці, яка сприймається лише як засіб існування, а творча мотивація, мотивація служіння мінімальні; знижується цінність освіти; відбувається зростання цинізму та соціал-дарвіністських настроїв, зникання до девіантної поведінки, у тому числі в економічній сфері, зростає розгубленість та апатія, безвідповідальність. Відбулася суттєва деформація мотивів бізнес-діяльності: домінуючим мотивом, який руйнує інші мотиви економічної діяльності (творчі, соціальні, благодійницькі), є отримання швидкого прибутку будь-якою ціною. Суттєвими деформаціями є: розрив між матеріальними намаганнями, бажаннями населення та можливістю їх задовольнити, в умовах сучасного розвитку економіки України; формування установки, згідно з якою добробут є функцією не праці, а неморальної поведінки в економічній діяльності, отримання влади.

Такі характеристики суспільної (у т.ч. економічної) свідомості руйнують суспільство й

економіку. Вони свідчать про негайну необхідність змісту соціально-економічних реформ, реформ в культурі та освіті, їх будівництві на основі цінностей національної культури.

Керуючись чужими моделями розвитку, Україна зайшла в глухий кут. Українські реформатори порушили закон необхідності цивілізаційної (соціокультурної) ідентичності розвитку соціально-економічних систем, в тому числі економічного розвитку, та закон відповідності економічних перетворень моральним принципам, сформованим в певній цивілізації, тобто для нашої цивілізації - принципам християнської моралі. Щоб подолати кризу, Україні необхідно розробити свій шлях соціально-економічного розвитку, що відображає особливості культури, історії нашого народу. Шлях, який базується на духовно-моральному відродженні і баченні цілей економіки не тільки в матеріальному, але, перш за все, в соціальному, гуманному, духовно-моральному вимірі.

Висновки. Отже, у цій публікації ми визначили основні детермінанти системної кризи, яка відбувається в Україні, виділивши три великі групи пов'язаних між собою системних порушень: ті, що обумовлені помилковою парадигмою бачення суспільства, економіки, їх розвитку; ті, що обумовлені природою радянської, командно-

адміністративної системи управління та господарювання; ті, що обумовлені стратегічними помилками періоду «ринкових реформ». Також виділено нові системні диспропорції, які гальмують розвиток та порушують якість соціально-економічної системи і які необхідно подолати.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гаврилишин Б. Дороговкази у майбутнє. До ефективніших суспільств. [Текст] / Б. Гаврилишин / Доповідь Римському клубові. – К.: Вид-во «Основи», 1993. – с. 238.
2. Дикань В. Л. Реформирование экономики Украины и конкурентоустойчивость предприятий [Текст]: монография. / В. Л. Дикань. – Х.: Основа, 1997. – 345 с.
3. Лукинов И. И. Эволюция экономических систем [Текст] / И. И. Лукинов. – М.: ЗАО «Издательство Экономика», 2002. – 567 с.
4. Львов Д. С. Миссия России: Цикл публичных лекций «Академики-студентству» ГУУ [Текст] / Д. С. Львов. – М., 2006. – 77 с.
5. Пахомов Ю. Украина: парадоксы роста и развития. Украина снова – уж который раз – стоит перед выбором своего пути [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.komunist.com.ua>.

Аннотация. В статье определены основные детерминанты системного кризиса, происходящего в Украине, в т.ч. выделены базовые диспропорции, системные нарушения, стратегические ошибки реформирования и их последствия.

Ключевые слова: системный кризис; факторы, диспропорции, парадигма, стратегические ошибки, общественное сознание.

Summary. In the article the basic determinants of system crisis what am going on in Ukraine are definite, including base disproportions, system violations, strategic errors of reformation and their consequences, are selected.

Keywords: system crisis; factors, disproportions, paradigm, strategic errors, public consciousness.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Фролов О.І.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.

УДК 331.57

ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ БЕЗРАБОТИЦЫ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

*Сухорукова Т.Г., к.э.н., доцент,
Аркатова А., студентка (УкрГАЖТ)*

У статті розглядаються основні проблеми сучасної безробіття, аналізується досвід використання різних методів регулювання безробіття на вітчизняних підприємствах. Дано рекомендації з управління безробіттям на сучасному етапі розвитку України.

Ключові слова: безробіття, управління, рівень безробіття, регулювання безробіття.